Ulkoasianvaliokunta
(sähköpostitse)

Viite: VNS 9/2024 vp

Valtioneuvoston puolustusselonteko

Ulkoasianvaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta kirjallista ja suullista lausuntoa valtioneuvoston puolustusselonteosta. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Liikenne- ja viestintävirasto pitää selontekoa kattavasti valmisteltuna ja toteaa selonteon painopisteiden ja tavoitteiden vastaavan muuttunutta toimintaympäristöä. Liikenne- ja viestintävirasto lausuu selonteosta seuraavaa:

Liikenne- ja viestintävirasto yhtyy selonteon kirjaukseen, jossa korostetaan kyberturvallisuuden ja -puolustuksen merkitystä valtiollisen suvereniteetin turvaamisessa. Kyberturvallisuuden korkea taso edellyttää ajankohtaista tilanneymmärrystä ja laajaa varautumista suomalaiseen yhteiskuntaan kohdistuvista kyberuhkista.

Selonteon mukaisesti puolustusvoimat vastaa Suomen sotilaallinen kyberpuolustuksesta osana kansallista ja Naton kyberpuolustusta. Kansallisen kyberpuolustuksen kyvykkyys muodostuu koko yhteiskunnan kyvystä torjua uhkia ja käynnistää tarvittavia toimia uhkan pienentämiseksi ja poistamiseksi. Kyberpuolustus edellyttää laajaa yhteistyötä niin valtionhallinnon sisällä kuin elinkeinoelämän kanssa. Esimerkiksi kriittisen infrastruktuurista suurin osa on yksityisen sektorin omistamaa tai operoimaa. Yhteistyön edellytyksenä on luottamukseen pohjautuva yhteistoiminta ja riittävä tiedonvaihto eri osapuolten välillä.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä selonteon kirjausta, jonka mukaan laaditaan kyberpuolustusdoktriini. Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että doktriinin suunnittelun yhteydessä varmistetaan sen yhtymäkohdat olemassa oleviin kansallisiin rakenteisiin ja suunnitellaan tarvittavat yhteistyö- ja tiedonvaihtomahdollisuudet viranomaisten välillä. Keskeistä on kuvata, mitkä ovat kansallisten viranomaisten ja kansainvälisten kumppanien, mukaan lukien Nato ja EU roolit ja suorituskyvyt.

Kyberpuolustuksen ja -turvallisuuden keskiössä on oikea tilannekuva, mikä mahdollistaa varautumisen ja ennakoinnin. Tilannekuvan kannalta on ratkaisevaa varmistaa suomalaisen yhteiskunnan ja viranomaisten jatkuva ja kattava kyky havainnoida kybertoimintaympäristöön kohdistuvia kyberuhkia. Erityisen merkittävää on saada tietoa yhteiskunnan elintärkeisiin

toimintoihin vaikuttavista uhkista. Tämä edellyttää, että kansallista kyberturvallisuutta koskevaa havainnointikykyä kehitetään vastaamaan muuttuvaa teknologiaympäristöä. Yhteisen tilannekuvan varmistamiseksi on vuoden 2025 alussa asetettu selonteossa mainittu virastojen välinen pysyvä kyberturvallisuuden yhteistyöryhmä, jossa ovat edustettuina toimivaltaiset kyberturvallisuusviranomaiset.

Kyberturvallisuus ja -puolustus ovat keskeinen osa Suomen kokonaisturvallisuutta ja kyberturvallisuuden merkitys on korostunut entisestään nykyisessä turvallisuusympäristössä. Teknologinen kehitys, murrokselliset teknologiat ja tekoälyn kehitys johtavat uusiin mahdollisuuksiin, mutta tekevät myös kyberhyökkäyksistä ja informaatiovaikuttamisesta entistä kohdennetumpaa ja vaikuttavampaa. Murroksellisten teknologioiden osalta Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että tunnistetaan muun muassa kvanttiteknologioita koskevan siirtymän merkityksen niin uhkien kuin mahdollisuuksien näkökulmasta.

Liikenne- ja viestintävirastolla on pitkä kokemus tietojärjestelmien- ja salaustuotteiden arviointi- ja hyväksyntätehtävistä. Selonteon mukaan tavoitetilassa Puolustusvoimilla olisi itsenäinen tietojärjestelmien ja salaustuotteiden arviointikyvykkyys. Virasto tukee Puolustusvoimien itsenäistä arviointikyvykkyyttä Puolustusvoimien omien tietojärjestelmien osalta. Virasto pitää tärkeänä selonteon kirjausta siitä, että Puolustusvoimien tietojärjestelmien ja salaustuotteiden arviointi- ja hyväksyntäkyvykkyyttä kehitetään yhteistoiminnassa Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin kanssa. Virasto katsoo, että salaustuotteiden arviointitoiminnassa tulee ottaa huomioon koko yhteiskunnan salaustuotteiden arviointitarpeet ja elinkeinoelämän näkökulmat sekä huolehtia viranomaiskoordinaatiosta.

Kansallisen taajuussuunnittelun tarve ja merkitys lisääntyy Suomen kuuluessa täysimääräisesti Naton toiminta-alueeseen. Nato-jäsenyys laajentaa ja muuttaa sotilaskäytön edellyttämiä taajuustarpeita Suomessa. Vain onnistuneella taajuussuunnittelulla voidaan mahdollistaa siviili-, viranomais- ja sotilastoimijoiden sekä liittolaisten rinnakkainen toiminta normaali- ja poikkeusoloissa. Liikenne- ja viestintävirasto muistuttaa, että sotilastaajuuksien suunnittelu edellyttää jatkossa enemmän resursseja, mukaan lukien siihen kuuluvaan kansainväliseen yhteistyöhön.

Yhteiskunnan toimintojen langattomuus nostaa myös radiotaajuuksien häiriöttömyyden turvaamisen merkitystä. Venäjän helmikuussa 2022 aloittaman laittoman hyökkäyssodan vaikutukset näkyvät tällä hetkellä esimerkiksi satelliittinavigoinnin radiohäiriötilanteessa Suomen alueella. Liikenne- ja viestintävirasto vastaa radiohäiriöiden selvittämisestä ja taajuuksien käytön valvonnasta, liikenteen turvallisuudesta sekä kansallisesta taajuushallinnosta vastaavana siviiliviranomaisena häiriötilannekuvan

tuottamisesta. Virasto näkee, että nykyisessä toimintaympäristössä on tärkeää varmistaa myös siviiliviranomaisten kyvykkyys ja resurssit laajojen häiriötilanteiden havainnointiin sekä toimintavalmiuteen tilanteessa, missä nopeita toimenpiteitä edellytetään viestintäverkkojen- ja palveluiden häiriöttömyyden sekä toiminnan turvallisuuden varmistamiseksi. Nykyisessä toimintaympäristössä myös yhteistyö kansallisten viranomaisten sekä kansainvälisten kumppaneiden kanssa on erittäin arvokasta ja tärkeää.

Selonteossa tunnistetaan, että avaruuspuolustuksen kehittäminen on tärkeää. Liikenne- ja viestintävirasto pitää esitettyä kannanottoa merkityksellisenä. Avaruussektorin järjestelmien ja palveluiden merkitys on teknologisen kehityksen myötä korostunut muun muassa huoltovarmuuden ja varautumisen näkökulmasta. Satelliittien tuottamat ja välittämät aika-, paikka- ja kaukokartoitustiedot sekä niiden hyödyntäminen ovat keskeisessä asemassa yhteiskunnan eri toimijoilla. Virastolla on keskeinen rooli avaruussektorilla muun ohella radiotaajuuksien yhteensovittamisessa satelliittimaa-asemien lupa- ja valvontatehtävissä sekä Galileo-satelliittipaikannusjärjestelmän (PRS) julkisesti säännellyn palvelun viranomaistehtävissä. Avaruussektorin lupa- ja valvontatehtävissä tavoitteena on nykyinen turvallisuustilanne huomioiden pyrkiä mahdollisimman kattavasti luomaan kestävä ympäristö sektorin kehitykselle toiminnan turvallisuusnäkökulmat laajalti huomioiden. Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan Suomessa sijaitseva ja tänne kehittyvä avaruussektorin infrastruktuuri voisi palvella laajemmin liittokunnan ulko- ja turvallisuuspoliittista etua sekä parantaa kriisinkestävyyttä.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää niin ikään tärkeänä, että kyberturvallisuuteen liittyvien toimenpiteiden rahoitus vastaa muuttunutta ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä. Liikenne- ja viestintävirasto muistuttaa, että esimerkiksi selonteossa korostettu Suomen aktiivisuus koko Naton kyberturvallisuuden ja -puolustuksen kehityksessä edellyttää toimintaan osoitettuja resursseja niin turvallisuus- kuin siviiliviranomaisissa. Niin ikään kyberpuolustuksen ja -turvallisuuden korkea taso edellyttää molempien kokonaisuuksien kehittämistä tasapainoisesti sekä aktiivisia toimia ja panostuksia koko suomalaiselta yhteiskunnalta.

Anssi Kärkkäinen
Ylijohtaja, Kyberturvallisuuskeskus